

מה לאי הושן

יוצא לאור ע"י מכון אבני הושן

חידושי ושיעורי מורינו
הגאון רבי שמואל ניימאן שליט"א
אב"ד אבני הושן – מאנסי

יג

פרשת מקץ – חנוכה | תשפ"ב

מוקדש לרפואת מרן שמואל בן שרה פערל

עניני הפרשה

השגחה שבתוך ההסתרה [ב]

נס חנוכה השגחה שבתוך ההסתרה [ב]

נהרגו רוב בני חשמונאי עד שלא נשאר מהם שריד. ולפי זה יקשה מה טעם כל כך ציוונו חז"ל לפרסם ולהודיע לכל נס זה, כשלאורה לא היה שלימות בישועה.

וביארנו הדבר, **שיש ב' מיני נסים**, יש נס רגיל אשר יש צער ומצוק לישראל ומושיעים הקב"ה בדרך נס ופלא. אמנם יש עוד סוג נס לבני ישראל, אשר המה נתונים עדיים בתוך הצער והיגון ה", **ובתוך ההסתרה עושה עמהם השי"ת נס פלא**, והנס ההיא מראה להם לישראל שהקב"ה עמהם בכל עת ועומד אתם בכל צרותיהם, וזה מגלה להם שכל הנעשה עמהם הרי זה בחשבון ובדקדוק מופלא, והראיה שאפילו בעת שיש מאורעות קשות העוברות עליהם עם כל זה עושה הקב"ה עמהם בתוך הזמן ההיא נס ופלא להודיע להם חיבתם ואהבתם ושמשגיח עליהם בהשגחה פרטית ומדודקת.

וזה היה בנס חנוכה, שעל אף שהיה בהם צער עמוק שלא נצחו לגמרי במלחמה, **מכל מקום נתחזקו מאוד מגודל החיבה והאהבה שהראה להם בוכ"ע**, והושיעם בהנס של פך שמן הטהור, כי הרי זה הראה להם שהוא משגיח עליהם בפרטיות והרי הוא עמהם בכל צרותם וכל מה שנעשה עמו הרי הוא בהשגחה פרטית. ולכך ציוו לנו חז"ל **להודיע ולפרסם לכל נס חנוכה**, שהרי זה חיזוק רב לבני ישראל במשך שנות גלותם, שמשוכם כל עלמין משגיח עליהם בפרטיות ובאופן מדודקת. ועי"ש עוד מה שביארנו בזה.

כוונת רבי מאיר לנס בתוך עומק הצער
ואמינא שזה הדבר היה בכוונת רבי מאיר, וכדברי המרש"א דלעיל שכיוון במחשבתו

יצחק. והאיך ייחד רבי מאיר את שמו של הקב"ה על עצמו.

ומפרש המרש"א, דאכן אין נתכוון רבי מאיר על עצמו כל עיקר, אלא נתכוון בכלליותו של דבר, שהשי"ת אשר הוא מאיר לארץ ולדרים עליה, הוא שיעננו עתה.

תרוצו הפלאי אשר כוונת רבי מאיר על נס חנוכה

ועוד מתרץ שם בתרוצא בתרא, דלא נתכוון רבי מאיר על עצמו כל עיקר, אלא נתכוון על השי"ת שהאיר בנס חנוכה, והושיע את ישראל ועשה להם נס דמנורה בעת מלכות יון, הרי הוא גם יושיענו עכשיו ויצילנו מידי הרומאים, ע"כ. ובאמת תרוץ זה הוי פלא גדול, דמה טעם נתכוון רבי מאיר על נס חנוכה דייקא, ולא כיון על שארי הניסים גדולים שנעשו להם לישראל במשך הדורות וכגון קריעת ים סוף ומלחמת עמלק וכו', והדבר אומר דרשני.

מהותו של נס חנוכה – השגחה בתוך הסתר

והנראה לבאר בזה, על פי מה שביארנו **בענין נס חנוכה** (עיין בגליון הקודם מה שנתבאר דבר זה בהרחבה), שבפשטות יקשה, כי כאשר נעייין בספרי קורות העתים מהימים ההם, נראה שעיקר הנס היה בענין בית המקדש דייקא, שסלקו את יד הזדים משם ע"י מעטים שנצחו את הרבים, וזכו להדליק את המנורה מפך שמן טהור שנשאר בדרך נס, וגם שנעשה בהם נס שדלקו הנרות במשך שמונה ימים. אולם בכלליות המלחמה שהיה בין בית חשמונאי ליוונים הרי הרשעים הרגו רבים מבנ"י, ואכן גם מבני חשמונאי נהרגו, ועוד יותר שהיו בהם עוד מלחמות רבות לאחר הנס חנוכה אשר באלו

דברי רבי מאיר – אימא אלקא דמאיר ענני ומתצלת

ידוע מאמרם ז"ל בסגולת תפילת 'אלקא דמאיר עננו' המועלת לקבלת התפילות, וכדאיתא (עבודה זרה י"ח ע"א) בעובדא דאחות אשתו דרבי מאיר שהיתה אסורה בבית מאסר, והלך רבי מאיר לפדותה, **אזל (רבי מאיר) לגבי שומר דידה א"ל הבה ניהלה, אמר ליה (השומר לרבי מאיר) מיסתפינא ממלכותא, אמר ליה שקול תרקבא דדינרא, פלגא פלח** (בחיצי מהם תשחד את השלטונות) **ופלגא להוי לך (ומחצית יהיו לך), א"ל וכי שלמי מאי איעביד** (כשיכלו הדינרים מה אעשה) **א"ל אימא אלקא דמאיר ענני, ומתצלת** (תאמר אלהא דמאיר עננו ואתה ניצול).

א"ל ומי יימר דהכי איכא (מי יאמר שאכן אנצל בתפילה זו) **א"ל השתא חזית, הוו הנהו כלבי דהוו קא אכלי אינשי, שקל קלא שדא בהו** (זרק השומר גוש עפר על הכלבים אוכלי אדם), **הוו קאתו למיכליה** (רצו הכלבים לאוכלו), **אמר אלקא דמאיר ענני, שבקוה** (ועזבו אותו הכלבים), **ויהבה ליה** (ושחרר אותה). **לסוף אשתמע מילתא בי מלכא** (ששחרר אותה), **אתיוה** (הביאו את השומר למשפט וגזרו עליו מיתה) **אסקוה לזקיפה** (העלוהו לתליה) **אמר אלקא דמאיר ענני** (וארע נס שלא הצליחו לתלותו), **אחתוה** (והורידוהו ממקום התליה) **אמרו ליה מאי האי, אמר להו הכי הוה מעשה' וכו'.**

קושיית המהרש"א האיך ייחד שמו יתברך עליו בחיים

ובמהרש"א שם מקשה, דהאיך אמר רבי מאיר לשומר שיאמר 'אלקא דמאיר ענני' וינצל בזה, הרי איתא (רש"י בבראשית ל"א מ"ב) **שאין הקדוש ברוך הוא מייחד שמו על הצדיקים בחייהם**, שנאמר (שם) אלוקי אברהם ופחד

הדבר שהמה נמצאים עתה בגושן, והרי זה כי ארץ גושן ירושה להם מזקינתם שרה, ובזאת נזכרו ועלה ברעיונם כל העניין הנעלה שהיה כשעמדה שרה אמנו בגבורה בניסיון דפרעה, וזה הכניס בהם כח ואומץ רב לעמוד איתן בניסיונות דמצריים ולא להכשל כלל, וזה הרמז **שישבו ישראל בארץ גושן**.

מסובב כל עלמין

והנה כד נעיין בכל הסיפור הזה, נראה בחוש ההשגחה שמשגיח השי"ת על העולם, ומסבב כל דבר ועניין בהשגחה פרטית ומיוחדת, ואין דבר שקורה מאתו ית"ש סתם בדרך מקרה, ואפילו אם בעיני בשר ודם זה לא נראה כך, ומעשה זה שהתנסתה שרה אמנו בפרעה, היה בחשבון מדוקדק ונעלה בכדי שזה יהיה לחיזוק ולכח רב לבנות ישראל במצרים לעמוד כיתן איתן כל תמוט בניסיונותיהם במצרים. והיינו כיסוד של נס חנוכה שביארנו, שנס בתוך ההסתרה מראה להם לישראל שהכל נעשה מאתו בחשבון ובדקדוק מופלא, וכל מה שנעשה בעולם הרי הוא בהשגחה פרטית ומיוחדת על בראיו מקום.

ג'ש'נ'ה בחנוכה לרמז על ההשגחה בשרה אמנו שהורשה גושן ובדרידעל דייקא

ולכך ביו"ט חנוכה, נוהגים בני ישראל לקיים מנהג קדוש לסובב הדרידעל אשר חקוק בו אותיות ג'ש'נ'ה, וזאת לרמז ולומר, שאנו מכירים ומתבוננים בנס חנוכה המראה לנו חיבתו של הקב"ה עלינו, ומשגיח על העולם בהשגחה פרטית ומיוחדת גם בתוככי ההסתרה, וכעניין של ארץ גושן, אשר מקופיא נראה שהלכו ישראל בדרך מקרה לגושן, אמנם בהתבוננות בדבר רואים עומק מחשבתו יתברך ויתעלה הטמון בזה, כאשר שנים רבות קודם לכן כבר הכין להם רפואה למכה שלא יפגע כרם בית ה' ולא יכשלו בנות ישראל במצרים ערוות הארץ, וכבר מאת שסיבב לשרה אמנו הנסיון עם פרעה, כבר חישב עליהם בוכ"ע להציל את נפשם מרדת שחת בהיותם במצרים ע"י זכותה ותוקף עמידתה.

והשתא יבואר על נכון שנוהגים לסובב בדרידעל'ל ולא משתמשים בכלי אחר, לרמז כי השי"ת מסבב כל הסיבות בכל מיני עניינים ומעשים שונים, עד אשר בסופו של דבר הכל נתחבר ומגיע לכדי יריעה נפלאה ונהדרה למען טובתן וישועתן של ישראל.

הדרידעל דווקא, שמסובבים אותו אנה ואנה ולא באופן אחר, ובמה נתייחד כלי זה.

ג'ש'נ'ה' אותיות גושן

והנראה בביאור הדבר, שבאמת כאשר נשנה סדר האותיות הללו, נמצא כי המה אותיות ג'ש'נ'ה, ונרמז בזה ישיבתם שישבו ישראל בארץ גושן כאשר ירדו למצרים, וככתוב (בראשית מז, כז) **'וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גושן'**.

דברי הדעת זקנים שארץ גושן ירושה לבני ישראל משרה אמנו

והענין בזה, בהקדם דברי הדעת זקנים (שם מז, כט) המפרש בטעם הדבר שבחרו להם ישראל לשבת ולגור בארץ גושן ולא במקום אחר במצרים, כי זקנתם שרה קיבלתה הארץ **במתנה מפרעה** בעת אשר לקחה לביתו (בראשית יב), ולכך הלכו דייקא לשם כאשר שירושה היא להם, ולא יערערו להם המצרים לומר למה הגעתם למקום לא לכם. ע"כ.

כל הנשים במצרים נגדרו בזכות שרה

ונראה בעומק הדבר, דהנה איתא במדרש רבה (שיר השירים ד, כד) א"ר אבא ב"כ, שרה ירדה למצרים וגדרה עצמה מן הערוה (בנסיון דפרעה), וכל הנשים (במצרים) נגדרו בזכותה, ע"כ.

והרי לך כי ה**בוכ"ע מסבב כל הסביבות**, עשה וגרם ששרה אמנו יתנסה בניסיון דפרעה שלקחה לביתו (שם יב, טו), היות וכבר ידע שעתידים בני ישראל לרדת למצרים ולהיות שמה במקום ירוד ומגונה, והיות שחשש הקב"ה שבהיותם במקום כזה בקל יוכלו להתפתות בניסיונות בענייני קדושה, לכך הביא את הנסיון לשרה אמנו, שידע שתעמוד בעוז בניסיון ההיא, ואכן כאשר עמדה בכל תוקף בניסיון לבל יפגע קדושת ישראל בכהוא זה, הרי זה השפיע ביותר על בנות ישראל בכל שנותיהם במצרים ועמדו בגבורה בניסיונות דקדושה ולא נכשלו כלל בזה, וכדברי רש"י (ויקרא כד, י) בד"ה 'ושם אמו שלמית בת דברי', שבחן של ישראל שפרסמה הכתוב לזו, לומר, שהיא לבדה היתה וכו', ע"כ. וכל שאר בנות ישראל עמדו בעוז ובגאון נגד כל ניסיון ומניעה בקדושת כרם ישראל לבל יפגע, וכך כביר זה הגיע להם מזקנתם שרה.

ולכך הלכו ישראל לארץ גושן, ובהיותם שמה הרהרו בדעתם בנות ישראל בעומק

על השי"ת שהושיע את ישראל בנס חנוכה. והיינו כי בעת ההיא סבלו ישראל צרות רבות מהרומאים הרשעים ולא נתנו לישראל ללמוד תורה ולקיים המצוות (שבת מ"ט ע"א ועוד), והיה זה עת קשה לישראל בכלליות ובפרטות, ואמר רבי מאיר בתפילה כלפי מעלה, הלוא מי שהושיע את ישראל בנס חנוכה, והיינו כשהיה עת וזמן של צער ומצוק, ובתוך כל ההסתרה זכו ישראל לקבל אלומת אור מהבורא כל עולמים שהוא משגיח עליהם ומרחמם ועשה עמהם נסים בתוך עמ"ק הבכ"ה, כן יעזרנו השי"ת גם עתה, כשאנו נתונים בצער וצוקה תחת עול הרומאים המריעים לנו, ויעשה לנו נס ופלא, וגם בתוך החושך יאיר לך ויראה לנו את חיבתו עלינו, עד אשר יושיענו בשלימות במהרה.

בתוקף הגלות לומדים בתורת ארץ ישראל לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס

ויתכן לומר עוד, שזה המכוון שעתה בתוקף חשכת הגלות נתחדש בזמנינו ללמוד תורת ארץ ישראל המכוון לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס, דרמז הגון יש בזה, שבתוך כל ההסתרה שיש עתה מגודל עול הגלות הנתון על צוארינו, ובכל יום ויום מתגבר עלינו תוקף הגלות (תוס' בקידושין מ"א ע"א), הרי שאנו נוטלים חיזוק רב מדברי רבי מאיר שאמר 'אלקא דמאיר עננו', והיינו שהאיר לך השי"ת בנס חנוכה, וגם בתוך ההסתרה של מלכות רומי עשה לנו נסים ונפלאות, וגם עתה יושיענו מצער והמצוק אשר אנו שרויים בו, עדי יושיענו בגאולת עולמים בב"א.

תימה מה ענין האותיות החקוקות על הדרידעל והטעם שנתייחד כלי זה

וביסוד כביר זה דנס בתוך הסתר חביב הוא עד למאוד לבני ישראל מחמת שמראה להם כי יש עומק מחשבתו ית"ש בכל דרכיו וענייניו, נבוא ונבאר מנהג ישראל קדושים בימי החנוכה.

כי הנה נתפשט בכל תפוצות ישראל לשחק בדרידעל בימות החנוכה, וחקוקים עליו האותיות ג'ה'ש', לרמז על הנס הגדול שהיה שם בארץ ישראל בימי החשמונאים. וצריך הסבר בטעם הדבר שחקוקים עליו אותיות אלו בדייקא, וכי לא מצאו אותיות אחרות לרמז על הנס.

ועוד נעיין בה בטעם הדבר אשר מרמזים ישראל קדושים את נס זה של חנוכה, בכלי

שו"ת בכמה עניינים בדיני כיבוד אב ואם אשר נקבצו ובאו מכמה שואלים הי"ו בעניין כיבוד אב ואם ונענו הכל לכדי תשובה אחת ובו היקף כללי בהלכות אלו

שאלה א

לכבוד מורינו הרב שליט"א

לצערי המציאות הוא שאין לי הנאה כשאני בא לשבות את השבת עם משפחתי בבית הורי שיחי', וממש אפשר לומר דבכל עת שאני הולך לשבת לבית הורי שיחי' אני חולה לאיזה ימים אח"כ, וזאת מחמת המתיחות ששורה בכל פעם שאנו נמצאים שם, דההורים שלי יש להם בכל עת ביקורת עלי ועל ב"ב שתחי' ועל הילדים שלי, ואין לנו מנוחה מהם.

אבל למעשה אני מרגיש שיש לי חיוב ללכת מחמת מצות כיבוד אב ואם, מכיון דההורים שלי רוצים שאנו יבואו על שבת, גלל שהם כבר חיתנו כל ילדיהם ואינם רוצים לשבות כל השבת בבדידות, והשאלה היא האם אמת הדבר שאני מחיוב לילך אליהם עפ"י תורה.

שאלה ב

בכל פעם שאמי רוצה לנסוע לאיזה מקום - היא מצלצלת אלי באמצע היום וגם לרבות הלילות ודורשת שאני יסיע

אותה בה'קאר' שלי, וכמה פעמים זה בא על חשבון שלום ביתי ועל חשבון פרנסתי, היות וכמה פעמים אני מוכרח להיות ער עד שעות מאוחרת של הלילה, מחמת שאמי רוצה לילך לאיזה חתונה ורוצה שאמתין עליה עד שהיא מוכנת לילך, וסוכ"ס אני בן אדם וצריך את שינתי בכדי שיהיה לי כח להיום המחרת, ולכן אני מחסר משיעורי תורה שלי וגם אני הולך למקום עבודה בזמן מאוחר בשביל זה וכו', וכן כמה פעמים באמצע עבודה מצלצלת אמי אלי שהוא רוצה לנסוע ל'גראסערי' או לרופא ואני צריך להגיע אליה תיכף ומיד, ואם אני בא במאוחר איזה דקות כבר צועקת אמי עלי, אבל אני עושה כל זאת בנאמנות מחמת חיוב כיבוד אב ואם. האם זה דבר נכון או לא.

שאלה ג

ב"ב שתחי' מצלצלת לאמה שלה כמה פעמים מדי יום ביומו, והיא אינה עושה זאת משום שהיא רוצה לדבר עם אמה, רק משום שאמה רוצה שכל ילדיה יצלצלו אליה כמה פעמים בכל יום לדבר על חייהם, וגם היא רוצה

לידע כל פרט ופרט מחייה וליתן עצותיה, וכן למשל היא צריך לידע בכל פעם שב"ב הולכת לקנות בגדים חדשים בכדי לראות אם היא מרוצה מהם וכו', וכן גם בדברים פרטיים צריכה לומר לה, ואם היא אינה אומרת לה, היא מלאה בטענות וכו', ואשתי מרגישה שהיא ממש חולאת מזה ואין לה כח לכל זה, אבל היא אינו רוצה לצער את אמה מחמת כיבוד אב, נא להדריכנו בדרך התורה בכגון דא ואת המעשה אשר יעשון במצבים כאלה.

שאלה ד

בכל פעם שאני רוצה לצאת ולנסוע לחופש ולמנוחה עם ב"ב שתחי', רוצים הורי שיחי' לנסוע יחד אתנו לאותה מקום בכדי שיהיה להם חופש עמנו ביחד, וזה כמובן מפריע לנו מאד ומגרע מכל מהות החופש כמובן, דמונע מאתנו ה'פרייוועסי' וגם לרבות שיש להם הערות וביקורת על כל דבר וכו', אבל עשינו זאת כבר כמה פעמים מחמת כיבוד הורים, אבל וכנ"ל זה מפריע לנו מאד ואנו רוצים לידע אם זה נכון או לא.

תשובה:

הקדמה בדיני כיבוד אב ואם

הילדים המה רכושם של הקב"ה

מקודם צריכים לדבר מהמצב הכואב, שרואים כמה וכמה פעמים בהתנהגות הורים עם ילדיהם שיש להם התחושה שכאילו ילדיהם הם רכושם הפרטי, ויש לעשות ולהשתמש עמהם ככל העולה על רוחם, וממילא הם גם מחייבים אותם בכל מיני עניינים שאין לזה שום שייכות לחיובי ילדים כלפי הוריהם.

ולכן קודם כל צריכים למידע דילדים אינם הרכוש של ההורים, וכמו שפירוש באופן נפלא הגאון רבי מרדכי שוואב זצ"ל בהסיבה למה שנאמר הפסוק של (שמות כא, טז) 'גונב איש ומכרו' בין הפסוקים של 'מקלל אביו ואמו' ו'מכה אביו ואמו', דלכא' מהראוי היה שדין מקלל ומכה אביו ואמו יכתבו ביחד שהם ענין אחד ואח"כ יכתוב התורה דין אחרת של 'גונב איש ומכרו'. וע"ז מבאר הוא ז"ל דבר נפלא, שאם רואים שילדים מכים או מקללים את הוריהם,

הרי שיש להתעמק דמהיכן בא לילד דבר מגונה זה להכות או לקלל את אביו או את אמו, וע"ז כתב התורה באמצע שני הפסוקים, למידע שבאופן כללי הטעם לזה, שההורים רואים את הילדים כאילו הם רכושם והתנהגותם עמם הוא ע"ד 'גונב איש' ממש, וממילא בא מזה תוצאה כה חמורה של הכאת וקללת ההורים. ודפח"ח.

ועל ההורים לידע שכל ילד מילדיהם הוא רכושם של הקב"ה, ונתנום הקב"ה לההורים כפקדון שהם יביאו אותם

המשך בעמוד הבא

להעולם, ויחנכו אותם ע"ד הטוב ויתמסרו להם ולצרכיהם ויתנו להם אוריה נעימה בביתם ובכדי שהם יגדלו לשם ולתפארת, אבל אין הם רכוש השייך להם להתנהג עמהם כרכושם הפרטי.

כיבוד היא משל אב ולא משל בן

ועתה נבוא ונבאר בדיני כיבוד אב ואם, הנה בענין דיני מצוות כיבוד אב ואם, יש לידע שההלכה בשו"ע הוא (יו"ד סימן ר"מ, סעיף ה') שהכיבוד הוא משל האב ולא משל בנו, דהיינו דמה שיש חיוב לכבדו במאכל ומשתה וכדו' זה דוקא כשהוא משלהם - מממונם הפרטי, אבל אם יש להם היכולת לקנות מאכליהם וכו', רק דניח להם שהבן יקנה להם כל צרכם מממונו, אין לזה שום שייכות עם מצוות כיבוד אב ואם (ויעו"ש באם אין להורים משלהם אך יש לו לבן מה דינו).

ולכן מבואר בפוסקים, דאם יש להילד איזושהו הפסד בשביל כיבוד אב ואם, בין אם הוא הפסד בממון, או בגופניות וכן אם הוא הפסד בנפשיות, הרי שאינו מחויב בכיבוד אב ואם, ואדרבה יש ציורים שאסור להחמיר על עצמו לקיימה וכמו שיבואר.

ישמור ויזהר להתנהג עם בדרך ארץ ובכבוד הראוי

אבל בכל אופן חובה לזכור שיש איסור חמור של חוצפה וחוסר דרך ארץ כלפי אביו ואמו, וודאי שצריך להתנהג עמהם עם דרך ארץ ובדרך כבוד וכמבואר בגמ' שאף אם אביו או אמו זרקו הארנקו שלו לים אסור לביישם, וכן נפסק להלכה (שם סעיף ח') עד היכן כיבוד אב ואם, אפילו נטלו כיס של זהובים שלו והשליכו בפניו לים, לא יכלימם ולא יצער בפניהם ולא יכעוס

כנגדם, אלא יקבל גזירת הכתוב וישתוק. אכן זה פשוט שזה רק לאחר המעשה כשכבר זרקו הארנקי, אבל פשוט שאין חיוב עליו ליתן להם ארנקו בכדי לזרקו לים (רמ"א שם בהג"ה בשם י"א).

ובזה נבוא ליישב כל השאלות:

כשניזוק מלשבות בצל הוריו

אם המציאות היא שש"י שישבות את שבתו בבית הוריו יצא מזה היזק לו לשלום ביתו או לילדיו, עד שיכול להעיד בעצמו שצריך כמה ימים להתאושש מזה, אז כנ"ל פשוט שאין לו חיוב לילך לשם, ובאמת יתכן לומר שאסור לו לילך לשם אם יהיה מזה עגמת נפש וצער למשפחתו.

ה'טעקסי דרייווער' של אמו

וכן אינו צריך להיות ה'טעקסי דרייווער' של אמו - דאמו יכול לנסוע ב'טעקסי' - ואינו מחויב מצד מצות כיבוד אב ואם לבטל חייו בשביל זה - ואם אמו צועקת עליו אין צריך לחשוש כלום ולא יעשה עסק מזה, רק יאמר לה בכבוד שא"א לו עכשיו לעזוב את העסקה שלו או משפחתו וכו', ואם הוא אמו היא בעלת דעת היא יבינה אותו, ואם לאו זה הוי הבעייה שלה ולא הבעייה שלו.

חיים פרטיים לאחר הנישואין

ולכן אין האשה מחויבת לצלצל להאם שלה כמה פעמים בכל יום, ואינה צריכה לומר לאמה כל המתרחש בחייה, דמשעה שנישאה (ובאמת אף קודם מזה, ואכהמ"ל ועוד חזון למועד בעז"ה) חייה היא חייה הפרטי עם בעלה ואין לאמה להתערב כלל, והנסיון מעיד שזה רק גורם כל מיני בעייות ועגמת

נפש ואכמ"ל, ובפרט במקרה המתואר שהאשה כבר יוצאת מדעתה מהתערבותה של אמה בכל תחומי חייה, הרי לא רק שאינו מחויבת רק שאסור לה לעשות כן, דהא גם 'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם' הוא חיוב בתורה, ואם אמה תכעוס עליה בשביל זה - לא תעשה עסק מכך, דאולי אמה צריכה ללכת לרופא נפש לרפאות את עצמה במה שרוצה לדעת הכל אודות חיי ילדיה ואין זה העסק שלה כלל.

וכן ילכו לחופש בלא ההורים שלהם, דאינו חופש כלל בעת שנוסע עם ההורים, ובעת שההורים יבקשו לילך עמם - תאמר להם בדרך כבוד שקשה עליהם - ורוצים לילך לבד.

כב"ד אביך ואמך דייקא

והכלל בזה הוא: דכיבוד היינו 'רעספעקט' שעושה דברים לההורים לכבדם וכו' ומעשים כאלו מגביר בהילדים הרגשה של כבוד ו'רעספעקט' כלפי הוריהם, וזה מעורר גם בהם עצמם תחושה טובה ותענוג הוא אצלם, אבל לא שירגיש בעצמו כעבד או שפחה שלהם, ואדרבה בעת שהילדים מרגישים הרגש של עבדות ושפחות, זה עושה בנפשם הרגשה של נחות דרגה והוא בודאי נחשבת כהפסד לגביהם, וכנ"ל נפסק בגמרא ובשו"ע דכיבוד אב הוא דייקא משל אב - ואינו צריך להפסיד בשביל כיבוד אב, לכן אם ההרגש הוא רגש של נחות דרגה שהוא הפסד לגביהן אין בזה החיוב והמצוה של כיבוד אב ואם, אמנם שוב נחזור ונאמר מה שאמרנו לעיל, שיזהר לדבר עמם בדרך כבוד ונעלה, ודיבור בנחת כהוגן כראוי וכיאות.

לזכות רפואת השלימה של מורינו הרב שליט"א הונצח ע"י תלמידו המייחל לשמוע עוה"פ את שיעוריו הנחמדים והיקרים

לעילוי נשמתו הטהורה של הרה"ק רבי גרשון העניך בהרה"ק ר' מנחם מנדל זצוק"ל מראדזין נלב"ע ד' טבת, תרנ"א לפ"ק

"מקום זה ממתין עבורך! הרם את מתת ידך הנדיבה למען הוצאת הגליון הזה"